

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР
СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ

ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

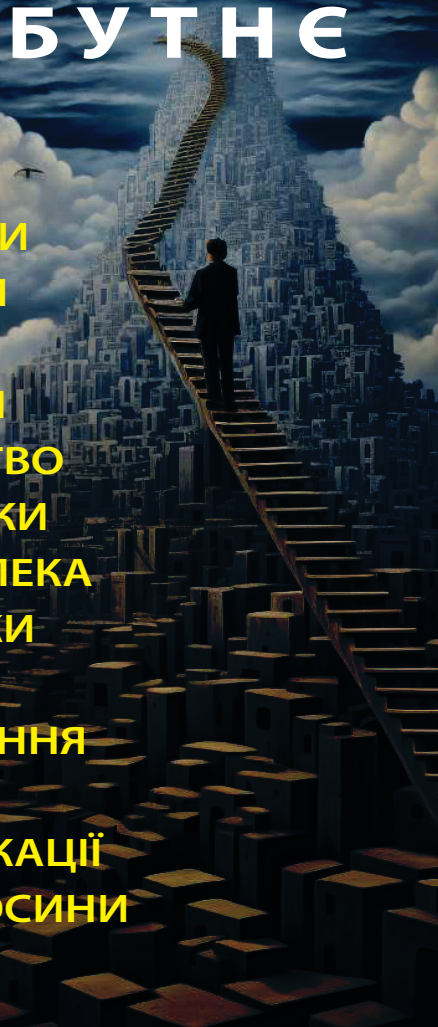
РЕАЛЬНІСТЬ У РЕЖИМІ КРИЗИ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ СТУДІЇ

27 березня 2026 р., м. Харків, Україна

С МАЙБУТНЄ

У
Ч
А
С
Н
І
С
Т
Ь

ІСТОРИЧНІ НАУКИ
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ
ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ
ЮРИДИЧНІ НАУКИ
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ
МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО
ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ
НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА
СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ
ПОЛІТИЧНІ НАУКИ
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
КУЛЬТУРОЛОГІЯ
СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ
МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ
ХАРКІВСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПОЛІТОЛОГІВ

РЕАЛЬНІСТЬ У РЕЖИМІ КРИЗИ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ СТУДІЇ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 27 березня 2026 р.)

Харків
«Право»
2026

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
№ 284 від 16 лютого 2026 р.*

Редакційна колегія:

Кузь О. М., доктор філософських наук, професор (голова);
Герасіна Л. М., докторка соціологічних наук, професорка;
Прудников В. А., кандидат юридичних наук, доцент;
Чернишова Т. О., кандидатка філологічних наук, доцентка;
Шевченко Л. С., докторка економічних наук, професорка

Реальність у режимі кризи: міждисциплінарні студії : матеріали
P31 Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 берез.. 2026 р.) / [редкол.:
Кузь О. М. (голова), Герасіна Л. М., Прудников В. А та ін.] ; Аналіт.
центр сучас. гуманітаристики ; Харків. асоц. політологів. – Харків :
Право, 2026. – 120 с. – DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178848149>.
ISBN 978-617-8848-14-9

Матеріали конференції містять доповіді, у яких висвітлено між-
дисциплінарні спроби осмислення реальності в режимі кризи, розгля-
нуто проблеми кризового менеджменту крізь призму філософського,
правового, психологічного, філологічного аналізу, кризові аспекти
в управлінні бізнесом під час війни, перспективи розвитку кризової
дипломатії в умовах глобальної трансформації світового порядку, во-
лонтерство в умовах кризового стану соціуму, особливості адаптації
молоді в умовах воєнного стану та кризових ситуацій, життя українсько-
го суспільства в умовах російської агресії.

УДК 001+004+005+070+14+159.9+316+32+33+34+35+37+65+78+82

Відповідальність за достовірність наданих матеріалів несуть автори.

© ГО «Аналітичний центр сучасної
гуманітаристики», 2026

© Харківська асоціація політологів, 2026

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2026

2. Keohane R. After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy. Princeton, N. J.: Princeton University Press, 1984. ix, 290 p.
3. Said E. W. Orientalism. New York: Vintage Books, 1979. xi, 368 p.
4. Slaughter A.-M. A New World Order. Princeton, N. J.: Princeton University Press, 2004. xviii, 341 p.
5. Waltz K. N. Theory of International Politics. Boston, Mass.: McGraw-Hill, 1979. 251 p.

Кравченко А. О.,
студентка 4 курсу ННІ міжнародних
відносин,
Харківський національний економічний
університет
імені Семена Кузнеця

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИКИ НАТО У XXI СТОЛІТТІ: ВІД СТРИМУВАННЯ ДО ПАРТНЕРСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ БАГАТОПОЛЯРНOSTІ

На початку XXI століття система міжнародних відносин зазнає глибоких змін через відхід від однополярного світового порядку. Зростання ролі Китаю, ревізійністська політика Росії, розвиток регіональних центрів сили та ерозія універсальних норм безпеки змушують переглядати традиційні підходи до стабільності. У цьому контексті Північноатлантичний альянс залишається ключовим гарантом євроатлантичної безпеки: НАТО, що колись функціонував як інструмент колективного стримування, нині поєднує класичну оборону з кризовим менеджментом, миротворчими операціями та партнерськими форматами. Повномасштабна агресія Росії проти України у 2022 році відновила пріоритет стримування, водночас розширюючи партнерські механізми співпраці. Сучасна трансформація Альянсу відображає адаптацію до багатовимірного безпекового середовища, поєднуючи традиційні та нові інструменти колективної безпеки, що має ключове значення для безпекової архітектури Європи та перспектив інтеграції держав до євроатлантичного простору, зокрема України [3].

Після завершення холодної війни міжнародне безпекове середовище зазнало суттєвих змін, що зумовило необхідність переосмислення ролі та функцій Північноатлантичного альянсу. Зникнення біполярної системи

міжнародних відносин призвело до появи нових викликів і загроз, які вже не обмежувалися лише традиційним військовим протистоянням між державами. У цих умовах НАТО поступово почало адаптувати свою діяльність до нової міжнародної ситуації, залучатися до врегулювання міжнародних криз, проведення миротворчих операцій та розвитку партнерських програм співпраці з державами, які не є членами Альянсу.

Дослідники зазначають, що процес трансформації НАТО після завершення холодної війни можна умовно поділити на кілька етапів. Перший етап охоплює період від початку 1990-х років до терористичних атак 11 вересня 2001 року. Другий етап пов'язаний із періодом від 2001 року до початку агресії Російської Федерації проти України. Третій етап розпочинається з 2014 року і триває до сьогодні, характеризується посиленням безпекових викликів у європейському регіоні [4, р. 23–43].

Сучасне безпекове середовище змушує НАТО адаптуватися до нових викликів, серед яких гібридні загрози, кібернетичні атаки та дезінформація, що поєднують військові та невійськові методи впливу. Альянс розробив стратегію протидії цим загрозам, яка містить підготовку союзників, комплексне використання цивільних і військових інструментів, а також оперативне реагування. Ключову роль відіграє підвищення кіберстійкості та аналітична підтримка через спеціалізовані відділи.

Значну роль у протидії гібридним загрозам відіграє співпраця НАТО з партнерами, зокрема з Боснією і Герцеговиною, Грузією, Республікою Молдовою та Європейським Союзом (ЄС) [5]. Центри передового досвіду у Гельсінкі, Ризі, Талінні та Вільнюсі підтримують розвиток цивільно-військових можливостей і зміцнюють колективну готовність Альянсу [5].

Метою цих навчань є перевірка здатності союзників і партнерів ефективно координувати дії у відповідь на гібридні, кібернетичні та інші нестандартні загрози, підвищуючи колективну готовність та стійкість Альянсу. Політика колективної оборони гарантує, що гібридні або інші загрози проти одного або кількох членів можуть стати підставою для застосування Статті 5, поєднуючи стримування, партнерство та оперативний захист [5].

Серед ключових сучасних викликів світовій безпеці НАТО виділяє політичну, військову та економічну активність Російської Федерації та Народної Республіки Китай, які підривають чинний міжнародний порядок та стимулюють формування багатополлярної системи. РФ розглядається як прямий ревізійністський чинник через агресію в Україні, нарощування військового потенціалу та підтримку регіональних конфліктів, що загрожує стабільно-

ті євроатлантичного простору. Китай, у свою чергу, реалізує стратегії економічного, політичного та військового впливу для розширення глобальної влади, що створює потенційні ризики для міжнародної безпеки й впливає на баланс сил у регіонах [4, р. 47–62].

У відповідь НАТО переглядає свої стратегічні пріоритети, зміцнює партнерські програми, нарощує військову присутність у Європі та активізує співпрацю з державами-партнерами для стримування можливих загроз.

Зміни у політиці НАТО щодо України та адаптація до нових стратегічних викликів значно вплинули на колективну оборону та стратегічне планування Альянсу. Після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року НАТО посилило свою підтримку Києва через масштабну військову та фінансову допомогу, активний обмін розвіданими та постійний діалог на вищому політичному та військовому рівні. У своєму дослідженні С. Колюшко та Ю. Теміров відзначають, що створення Контактної групи з питань оборони України у форматі «Рамштайн» під проводом США забезпечує постійний політичний і військовий діалог між союзниками та координацію фінансової й військової допомоги [1, с. 35]. Це підтверджує, що трансформація політики НАТО безпосередньо впливає на підготовку та стратегію союзників, а також на спроможність Альянсу стримувати агресію. Важливим результатом трансформації є посилення політичної підтримки партнерів [2].

На глобальному рівні НАТО також перебудовує свої стратегічні пріоритети, адаптуючись до нових викликів, серед яких конкуренція з боку великих держав, еволюція технологій та нові форми гібридної війни. Автори дослідження «NATO 2030: Towards a New Strategic Concept and Beyond» зазначають, що НАТО повинно зосереджуватися на своїх існуючих ключових завданнях – колективній обороні, спільній безпеці та врегулюванні криз – щоб залишатися найважливішим гравцем у сфері безпеки та оборони на євроатлантичному просторі. [4, р. 8]. Такий підхід сприяє зміцненню колективної безпеки, посиленню партнерських зв'язків із країнами-партнерами та перегляду методів стримування, що робить НАТО більш гнучким і стратегічно стійким.

У таких умовах трансформація політики НАТО проявляється не лише на рівні стратегічних декларацій, а й у практичних механізмах функціонування Альянсу. Поєднання військових інструментів стримування з партнерською взаємодією дозволяє підтримувати ефективність колективної безпеки та стратегічну адаптивність в умовах багатополарності.

Підвищення готовності союзників підтверджується регулярними навчаннями. У дослідженні зазначається, що такі багатонаціональні навчання, як-от «Rapid Trident», підтримують високий рівень сумісності сил, дозволяють відпрацювати тактичні та стратегічні сценарії й готувати підрозділи до швидкого реагування на загрози [1, с. 34]. Це формує практичні механізми взаємодії між союзниками та підвищує здатність Альянсу адаптуватися до нових безпекових викликів.

Спільні навчання та інтеграція українських сил за стандартами НАТО демонструють ефективну передачу знань і методології. Це підвищує сумісність сил та готовність реагувати на гібридні загрози, а також зміцнює практики багатонаціональної взаємодії.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що трансформація політики НАТО у XXI столітті відображає адаптацію Альянсу до складного і багатовимірного безпекового середовища. В умовах формування глобальної багатополарності ключового значення набуває розвиток партнерських відносин, які доповнюють традиційні механізми стримування та розширюють можливості колективного реагування на сучасні загрози. Таким чином, поглиблення співпраці з партнерами дозволяє Альянсу зміцнювати міжнародну безпеку та зберігати свою стратегічну роль у системі глобального порядку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колюшко С. Г., Теміров Ю. Т. Трансформація політики НАТО щодо України в контексті російсько-української війни. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2023. Вип. 15, Т. 1. С. 33–37. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/issue/view/454> (дата звернення: 16.03.2026).

2. Назаров М., Шеденко З. Стратегічна концепція НАТО: ключові загрози на політичній карті світу. *Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства*: матеріали X Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (м. Суми, 27–28 квітня 2023 р.) / уклад. М. М. Набок. Суми: Сумський державний університет, 2023. С. 291–295. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/bad7114f-0029-415f-a0dc-33281153b70b/content> (дата звернення: 16.03.2026).

3. Патюк Є. Трансформація України до європейських та євроатлантичних стандартів у контексті російсько-української війни. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Національна безпека*. 2024. Т. 2, № 2. С. 55–61. DOI: <https://doi.org/10.17721/3041-1912.2024/2-9/11>

4. NATO 2030: Towards a New Strategic Concept and Beyond / Jason Blessing, Katherine Kjellström Elgin, and Nele Marianne Ewers-Peters, editors; Rakel Tiderman,

associate editor. Washington, DC: Foreign Policy Institute, Henry A. Kissinger Center for Global Affairs, Johns Hopkins University SAIS, 2021. x, 343 p. URL: <https://sais.jhu.edu/sites/default/files/NATO2030AndBeyondAccessibleVersion.pdf> (accessed date: 16.03.2026).

5. Countering hybrid threats. *NATO*. January 29, 2026. URL: <https://www.nato.int/en/what-we-do/deterrence-and-defence/countering-hybrid-threats> (accessed date: 16.03.2026).

Науковий керівник: доктор історичних наук, доцент **О. В. Кравченко**

Кузь О. М.,

доктор філософських наук, професор;

Требін М. П.,

доктор філософських наук, професор,

Харківський національний економічний

університет

імені Семена Кузнеця

КИТАЙСЬКИЙ ВЕКТОР: ГЛОБАЛЬНА ЕКСПАНСІЯ ЧЕРЕЗ ІНІЦІАТИВУ «ОДИН ПОЯС – ОДИН ШЛЯХ»

Ініціатива «Один пояс – один шлях» (ОПОШ, Новий шовковий шлях; відомий також як *Belt and Road Initiative – BRI*), запропонована Китаєм у 2013 році, є масштабним економічним проєктом, спрямованим на зміцнення торгових зв'язків, розвиток інфраструктури та економічної інтеграції між країнами Євразії, Африки та інших регіонів [1]. Ця ініціатива стала важливим елементом зовнішньої політики Китаю, відбиваючи його прагнення посилення глобального впливу.

Ініціатива «Один пояс – один шлях» складається з двох складових: так званого «Морського Шовкового шляху XXI століття» (МШШ) та «Економічного поясу Шовкового шляху» (ЕПШШ). Ініціатива являє собою новий етап зовнішньої політики Китаю щодо багатьох регіонів Європи, Азії та Африки. До приходу до влади Сі Цзіньпіна Китай в основному вів обережну зовнішню політику і намагався запобігти можливим проблемам чи невизначеності в міжнародному співтоваристві, пов'язаним з його економічним піднесенням (наприклад, політика мирного розвитку та гармонійного суспільства колишнього лідера Китаю Ху Цзіньтао). Зараз КНР висуває нову